

A HULLADÉKGAZDÁLKODÁSI HATÓSÁGI ELJÁRÁS FOLYAMATA, PÉLDÁK A MISKOLCI TÖRVÉNYSZÉK JOGGYAKORLATÁBÓL

THE PROCESS OF THE OFFICIAL WASTE MANAGEMENT PROCEDURE, EXAMPLES FROM THE CASE LAW OF THE REGIONAL COURT OF MISKOLC

Kovács Adél* – Kohán Ádám** – Hornyák Zsófia***

Absztrakt

A hulladékok kezelése nagyjából az emberiséggel egyidős probléma, ami a civilizáció fejlődésével vált rendszerszintűvé, a hulladékgazdálkodás interdiszciplináris jellegű terület, mind hazai mind nemzetközi viszonylatban meghatározó tényezője mindennapjainknak. Korunk egyik legnagyobb problémája a nem megfelelően kezelt hulladékok kérdése, csak az Európai Unióban évente több milliárd tonna hulladék keletkezik. Kutatásunk alapvető célja a hazai hulladékgazdálkodás jellemzése, környezeti hatásainak vizsgálata, a hulladékgazdálkodás körében lefolytatott közigazgatási hatósági eljárások folyamata, példát hozva a Miskolci Törvényszék joggyakorlatából. A kutatás során többek között ismertetésre kerülnek a hulladékgazdálkodás intézményének jellegzetes elemei és az azokban megbúvó jogalkotói szándék és motívum.

Kulcsszavak: hulladékgazdálkodás, hulladék, környezetszennyezés, hatósági eljárás, joggyakorlat, bírság

Abstract

Waste management is a problem roughly as old as humanity, which became a systemic problem with the development of civilization. One of the biggest problems of our time is the issue of improperly treated waste. Billions of tons of waste are generated every year in the European Union alone. The basic goal of our research is to characterize domestic waste management, to examine its environmental effects, and the process of public administrative authority procedures conducted in the field of waste management, using the case law of the Regional Court of Miskolc as an example. During the research, among other things, the characteristic elements of the institution of waste management and the legislative intention and motive hidden in them are described.

Keywords: waste management, waste, environmental pollution, official procedure, legal practice, fine

* Kovács Adél ötödéves joghallgató, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar; E-mail: kovacsadel0723@gmail.com

** Kohán Ádám ötödéves joghallgató, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar; E-mail: 007adam7@gmail.com

*** Dr. Hornyák Zsófia PhD, egyetemi docens, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Civilisztikai Tudományok Intézete, Agrár- és Munkajogi Tanszék; E-mail: zsofia.hornyak@uni-miskolc.hu

1. A hulladék fogalma, uniós szabályozása, a hazai hulladékgazdálkodás jellemzése

Hulladéknak minősül „bármely anyag vagy tárgy, amelytől birtokosa megválnak, megválni szándékozik vagy megválni köteles¹.” – konkrét megfogalmazást ad a hulladék fogalmáról a 2012. évi CLXXXV. törvény a hulladékról (a továbbiakban: Hulladéktörvény), amely törvény egész tudományos publikációnk során meghatározó jelentőséggel bír.

A fogalom meghatározása látszólagos egyszerűsége ellenére meglehetősen nehéz, a tevékenység sokrétűsége, a hulladékok anyagi tulajdonságainak változatossága, a fejlett országokban a megítélés eltérő nézőpontjai megnehezítik a pontos meghatározást. A hulladék valójában nem is környezetvédelmi, hanem jogi és gazdasági fogalom, amelynek fontos környezeti vonásai vannak. Annak megítélésében, hogy egy tárgy hulladéknak minősül vagy sem, az anyagi jellemzőkkel azonos súlyú szerepet játszanak a gazdasági, társadalmi tényezők.

„Általános értelemben hulladéknak tekinthető az a bármely halmazállapotú, önállóan vagy hordozó közeggel megjelenő anyag és energia, ami az ember mindennapi életéből, termelő, szolgáltató vagy fogyasztó tevékenységéből ered, és az adott műszaki, gazdasági, társadalmi feltételek között tulajdonosa sem felhasználni, sem értékesíteni nem tud, illetve nem kíván sem kezelve, sem kezeletlenül, ezért átalakítással vagy a nélkül történő, a környezetre ártalmatlan elhelyezéséről átmenetileg vagy véglegesen gondoskodni kell.”²

A hulladékgazdálkodás interdiszciplináris jellegű terület, ezt pedig jól bizonyítja, hogy a műszaki tudományokon át a jogtudományokon keresztül, a közgazdaságtudományokig a mindennapjainkat átfogó gazdálkodás³. Fontos leszögeznünk, hogy a környezetvédelmi jog különös részeként – részjogterületként foglalkozik a hulladékgazdálkodási joggal. Az EU legfőbb dokumentumaiban is a környezetvédelem részeként jelenik meg. Az Európai Unió Alapjogi Chartája IV. címének 37. cikke a környezetvédelemmel összefüggésben kiemeli, hogy „[a] magas színvonalú környezetvédelmet és a környezet minőségének javítását be kell építeni az uniós politikákba, és a fenntartható fejlődés elvével⁴ összhangban biztosítani kell megvalósulásukat.”⁵ Emellett az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés is tartalmaz környezetvédelemmel kapcsolatos rendelkezéseket. Az EUSZ kiemeli, hogy „[a]z Unió Európa fenntartható fejlődéséért munkálkodik, amely olyan kiegyensúlyozott gazdasági növekedésen, árstabilitáson és magas versenyképességű, teljes foglalkoztatottságot és társadalmi haladást célul kitűző szociális piacgazdaságon alapul, amely a környezet minőségének magas fokú védelmével és javításával párosul”.⁶

Magyarország számára kiemelt cél a környezet védelme, a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás, amelyhez a Kormány 2020-ban elfogadta a Klíma- és Természetvédelmi

¹ 2012. évi CLXXXV. törvény a hulladékról, 2. § (1) bek. 23. pont

² NAGY Géza – KOVÁCS Barnabás – BURUZS Adrienn – TORMA András – VAGDALT László – HORVÁTH László: Hulladékgazdálkodás Digitális Tankönyvtár, 1., https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/8583/0021_Hulladeggazdalkodas.pdf?sequence=1 (A megtekintés ideje: 2023. 12. 04.)

³ BARTUS Gábor: A hulladékgazdálkodás alapjai, 2006, 3., https://vik.wiki/images/b/b0/Integr%C3%A1lt_hulladekmenedzsmnt_eszkozei_2006.pdf (A megtekintés ideje: 2024.10.28.)

⁴ A fenntartható fejlődés kapcsán lásd még: BÁNDI Gyula: Sustainable Development, the Interests of Future Generations and Moral and Legal Implications, in: SZILÁGYI János Ede (szerk.): Constitutional Protection of the Environment and Future Generations – Legislation and Practice in Certain Central European Countries, Central European Academy Publishing, Miskolc-Budapest, 2022, 17–71., https://doi.org/10.54237/profnet.2022.jeszcepeg_2.

⁵ Az Európai Unió Alapjogi Chartája 37. cikk,

⁶ IVÁN Dániel: A hulladékgazdálkodási jog (hulladékjog) helye a honi jogrendszerben, Act Humana 2023/2., 75–89., 81., http://real.mtak.hu/169016/1/05_ivan_75-89_ActaHumana2023_2.pdf (A megtekintés ideje: 2023. 12. 04.)

Akciótervet, amely a fenntarthatóság, a megújuló energia szélesebb felhasználása és a klímavédelem mellett a hulladékcsökkentésre, a jogellenesen elhelyezett hulladékok felszámolására intézkedéseket is tartalmaz. Konkrét pontjai között szerepel – többek között – 1. az illegális hulladéklerakók felszámolása, ehhez kijelölésre került a Hulladékgazdálkodási Hatóság, amelynek feladata a hulladékgazdálkodási ágazat ellenőrzése, az illegális hulladéklerakók felkutatása, tettenérése, büntetése, illetve az ingatlan tulajdonosok kényszerítése – együttműködésben az önkormányzatokkal – a hulladék eltávolítására. A cél az újrahasználatos termékek elterjedésének ösztönzése és az újrafeldolgozható hulladék hasznosítása. 2. pontként az egyszer használatos műanyagok betiltását nevesíti az Akcióterv. Ennek teljesítése során első körben az egyszer használatos műanyagok forgalmazásának betiltására került sor, mint például a műanyag poharak, evőeszközök, tányérok, szívószálak, bevásárló táskák. Az egyszer használatos termékek helyett pedig könnyen újrahasznosítható termékek forgalomba hozatala a cél. Ehhez szorosan kapcsolódik azon, főként hazai kis-, és közepes vállalkozások támogatása, amelyek ilyen újrahasználatos termékeket fejlesztenek, gyártanak. Az Akcióterv keretében átalakításra került az üveg- és műanyag palackok, valamint a fémdobozok visszaváltásának rendszere. Ezen palackok jó része visszavezethető a gazdaságba, méghozzá úgy, hogy energiává alakítják át őket, így is elősegítve a körforgásos gazdaságra való áttérést, melyet az Európai Unió már 2018-ban előírányzott.⁷

Az Országos Hulladékgazdálkodási Terv elkészítését a 2008/98/EK európai parlament és tanácsi irányelv írja elő, valamint a hulladékokról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény, mely hét évre készül az unió programozási időszakához igazítva. A jelenlegi Országos Hulladékgazdálkodási Terv III. ismerteti hazánk helyzetét, a második terv eredményeit, hiányosságait, cselekvési irányokat tüntet fel.⁸

⁷ Klíma- és Természetvédelmi Akcióterv 2020, Innovációs és Technológiai Minisztérium, https://2015-2019.kormany.hu/download/9/d4/c1000/ITM_Klima_es_Termeszvetvedelmi_Akcioterv.pdf (A megtekintés ideje: 2024. 12. 13.)

⁸ Innovációs és Technológiai Minisztérium, Országos Hulladékgazdálkodási Terv 2021-2027., <https://cdn.kormany.hu/uploads/document/9/92/921/921c2f798773d4336ee3f45884a662d3018bb3d7.pdf> (A letöltés ideje: 2023. 12. 05.)

2. A hulladékok csoportosítása, környezeti hatásai, az ipari és települési hulladékok kezelése

<i>A hulladéktípusok csoportosítása (ÁRVAI, 1991.)</i>		
Hulladéktípus	Eredet	Jellemző
Termelési hulladék	Kitermelő, feldolgozó és szolgáltató tevékenység	Fizikai és kémiai tulajdonsága igen változó
Települési (kommunális) szilárd és folyékony hulladék	Elosztási, szolgáltató és fogyasztási tevékenység	Fizikai és kémiai tulajdonsága változó. Összetétele és mennyisége az életszínvonalától és a fogyasztási szokásoktól függ
Különleges kezelést igénylő (veszélyes) hulladék	Kitermelő, feldolgozó, szolgáltató, elosztási és fogyasztási tevékenység	Mérgező, fertőző, korrozív, radioaktív, tűz- és robbanásveszélyes. A hulladék vagy bármely bomlásterméke az emberre, az élővilágra és az épített környezetre káros hatást fejthet ki

4.1. táblázat: A hulladéktípusok csoportosításáról⁹

A hulladékok csoportosításának számos módját ismerjük. Jelen táblázatban a termelési hulladék, települési (kommunális) szilárd és folyékony hulladék, különleges kezelést igénylő hulladékok kerültek az általános jellegük, a környezetre gyakorolt hatásuk, a kibocsátó technológia és halmazállapotuk alapján csoportosításra. A táblázaton túl néhány lényeges információt szükségesnek tartunk lefektetni a hulladékokat illetően.¹⁰

A termelési hulladékok lehetnek gyártási tevékenység során anyagátalakítási műveleteknél képződő, karbantartás, üzemleállás, termékváltás esetén szükségszerűen képződő, a termelési folyamat kiegészítő kommunális jellegű hulladékai, környezeti hatásukat tekintve egyaránt lehetnek veszélyes, speciális kezelést igénylőek, illetve veszélytelenek.

A kibocsátó technológiát illetően általában gépipari, vegyipari, bányászati, kohászati vagy akár könnyűipari. Szilárd, iszapszerű, folyékony és gázhalmazállapotban is megjelenhetnek.

A települési (kommunális) hulladékok a lakossági fogyasztási-, elosztási-, kereskedelmi-, vendéglátóipari-, tevékenységből, közterületek tisztántartásából származnak.

Megtalálható szilárd, folyékony és iszapszerű halmazállapotban is. Fontos, hogy elkülönítésre kerüljenek a kórházak, egészségügyi intézmények fertőző hulladékai, ipari-kereskedelmi szektor hulladékai. A települési szilárd hulladékok javarészt az építőiparban, munkafolyamatok során keletkeznek.

Fontos leszögezni, hogy az ipari és mezőgazdasági termelési tevékenységből származó iszapszerű és folyékony hulladék nem tartozik ebbe a kategóriába.

A különleges kezelést igénylő (veszélyes) hulladékok esetében hazai gyakorlatban veszélyes-és radioaktív hulladékokról beszélünk.

A veszélyes hulladék fogalmát a 102/1996. (VII. 12.) Korm.rendelet a következőképpen definiálja:

„Veszélyes hulladék: az a hulladék, amely vagy amelynek bármely összetevője, illetve átalakulásterméke a rendeletben meghatározott veszélyességi jellemzők valamelyikével rendelkezik és a veszélyes összetevő olyan koncentrációban van jelen, hogy ezáltal az

⁹ SZABÓ Imre: Hulladékelfhelyezés, GEOSZABÓ Mérnöki Iroda Bt., 1. fejezet, 7., (<https://hulladekonline.hu/files/77> (A megtekintés ideje: 2023. 12. 05.)

¹⁰ HORNYÁK Margit: A hulladékgazdálkodás alapfogalmai és jogi vonatkozások, 10., <https://wes.sze.hu/images/okt-kemia/hullfog.pdf> (A megtekintés ideje: 2024. 10. 28.)

*élővilágra, az emberi életre és egészségre, a környezet bármely elemére veszélyt jelent, illetve nem megfelelő tárolása és kezelése esetében károsító hatást fejt ki.*¹¹

Nyilvánvalóan a veszélyeztetettség megítéléséhez önmagában még a definíció nem elengedendő, szükség van a veszélyes hulladékok jegyzékbe foglalására is, ezen jegyzékek országoként eltérő összeállításúak. Csoportosításukat illetően beszélhetünk kizáró jegyzékekről, amelyek a nem veszélyesnek minősülőket sorolják fel, veszélyes hulladékokat felsoroló jegyzékekről, hulladék-illetve vegyületcentrikus jegyzékekről.¹²

3. A hulladékgazdálkodás elvei

A hulladékgazdálkodás egész rendszere egy jól felépített, egymással logikus kapcsolatban álló hierarchikus rendszer alapján működik, melyben mindennek megvan a maga szerepe és sorrendje. A Hulladéktörvény számos alapelvet nevesít, melyek közül a számunkra a kutatás szempontjából relevánsakat emeljük ki és elemezzük.

A hulladékgazdálkodás elveinek vonatkozásában megfigyelhető, hogy a kialakított joggyakorlat és jogszabályi keretrendszer is egyfajta sorrendet állít fel, melynek kiinduló pontja a hulladék megelőzésére összpontosít¹³, melynek értelmében a kitűzendő cél, hogy a keletkező hulladék mennyiségét és veszélyességét a lehető legkisebb mértékűre kell csökkenteni, mely magával vonja a környezetterhelés csökkentését egyaránt.¹⁴

A folyamat következő sarokpontjai az újrahasználat és az újrahasznosítás. Az újrahasználat tartalmának rögzítésére és kifejtésére legalkalmasabb a 2012. évi CLXXXV. törvény a hulladékról, 3. § ab) pontja, mely a következőképpen rendelkezik: *„elő kell mozdítani az olyan innovatív gyártási, üzleti és fogyasztási modelleket, amelyek csökkentik a veszélyes anyagok jelenlétét az anyagokban és termékekben, ösztönözik a termékek élettartamának növelésére és előmozdítják az újrahasználatot, olyan újrahasználati és javítási hálózatok létrehozása és támogatása révén, mint a szociális jellegű vállalkozások által üzemeltetett hálózatok, a visszaváltási díjas, vagy újratöltő rendszerek, a termékek újragyártását, felújítását és adott esetben rendeltetésük módosítását ösztönző intézkedések, vagy megosztásalapú platformok révén.”*

A folyamat legvégső állomása az ártalmatlanítás. Ennek definiálására a Hulladéktörvény segít, melynek az értelmező rendelkezése pontosan rávilágít ezen kifejezés lényeges elemeire. Ebből következően ártalmatlanítás *„minden olyan kezelési művelet, amely nem hasznosítás; a művelet abban az esetben is ártalmatlanítás, ha az másodlagos jelleggel anyag- vagy energiakinyerést eredményez”*.¹⁵

Az ártalmatlanítás mindezek alapján a környezetre gyakorolt hatások és utóhatások csökkentésén, illetve megszüntetésén túlmenően, az anyagból előállítható és valamilyen egyéb módon kisajtolható energia létrehozását is magában foglalja.

Összegezve az eddig felvázoltakat, elmondható, hogy az elvárható felelős gondosság elve értelmében a hulladék mindenkori birtokosa – csak úgy, mint a gyártó az előállítás

¹¹ SZABÓ i.m. 9.

¹² SZABÓ i.m. 8–9.

¹³ CSÁK Csilla – OLAJOS István: Hulladékgazdálkodás. In: Környezetjog: Különös rész. Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc, 135–149., ISBN 978-615-5626-66-1, https://real.mtak.hu/147539/1/II_1_fejezet.pdf (A megtekintés ideje: 2024.10.28.)

¹⁴ PÁL Angéla: A kommunális hulladékok környezeti hatásai, a hulladékgazdálkodás, mint ellenhatás, Hadmérnök XI. évfolyam 2. szám, 2016. június, 93., http://www.hadmernok.hu/162_10_pal.pdf (A megtekintés ideje: 2024.10.28.)

¹⁵ Hulladéktörvény 2. § (1) bek. 2. pont.

tekintetében – köteles gondoskodni arról, hogy a hulladék által a környezetre gyakorolt terhelő hatások a minimumra legyenek szorítva, azaz ne okozzon kárt annak gyűjtése, hasznosítása vagy annak ártalmatlanítása során.

Ahogy azt már korábban hangsúlyoztuk, ezen tevékenységek, magatartások és különböző módozatok mit sem érnek, ha maguk a fogyasztók nincsenek tudatában a lehetőségeknek, hiszen maga a tudatos – nevezzük – előállítónak nagy mértékben képes elősegíteni a tudatos hulladékgazdálkodást.

Ennek megvalósítása érdekében – idézve a Hulladéktörvény 3.§ ac) és ad) pontjából „*a fogyasztók figyelmét fel kell hívni a hulladékképződés megelőzésének jelentőségére, ösztönözni kell, hogy a fogyasztók tevőlegesen működjenek közre az erőforrás-hatékonyság javításában, illetve ennek részeként folyamatos kommunikációs és képzési lehetőségeket kell biztosítani a fogyasztók részére a hulladékképződés megelőzését és a hulladékelhagyást övező kérdésekkel kapcsolatos tudatosság növelésére, valamint ha szükséges, intézkedni kell a visszaváltási díjas rendszerek használata és mennyiségi célértékek felállítása, valamint a gyártók magatartását meghatározó gazdasági ösztönzők bevezetése érdekében.*”

Konklúzióként levonható, hogy a hulladékgazdálkodás kardinális szerepének egyik szerves részét nem csak a fogyasztók teszik ki, hanem maguk a gyártók is nagy mértékben hozzájárulnak ahhoz. Ezen aspektus jelentőségére mi sem nagyszerűbb példa, mint a kiterjesztett gyártói felelősség elve, ami éppen ezt hivatott hangsúlyozni, a gyártókra helyezve a felelősség egy részét, ahol a törvény konjunktív feltételekkel felruházott kritériumrendszert állít fel.¹⁶ A Hulladéktörvény 3.§ b) bekezdése fogalmazza meg a kiterjesztett gyártói felelősség elvét, ugyanakkor a kiterjesztett gyártói felelősségi rendszer működésének részletes szabályairól a 80/2023. (III. 14.) Korm. rendelet rendelkezik. A Hulladéktörvény értelmében „*a kiterjesztett gyártói felelősség elve: a gyártó felelős a termék és a technológia jellemzőinek a megelőzés és a hulladékgazdálkodás követelményei szempontjából történő kedvező megválasztásáért, ideértve a felhasznált alapanyagok megválasztását, a termék külső behatásokkal szembeni ellenálló képességének, élettartamának és újrahasználhatóságának, javíthatóságának, továbbá a termék előállításából és felhasználásából származó, illetve a termékből képződő hulladék hasznosításának és ártalmatlanításának megtervezését; a kiterjesztett gyártói felelősség alapján a gyártó felelős továbbá a visszavitt termék visszaváltásáért, visszavételéért, a termékből származó hulladék átvételéért, gyűjtéséért, amelyek az e tevékenységekért vállalt pénzügyi felelősséget is magukban foglalják.*”

Mindezekből következik, hogy ha a gyártó valamely terméke nem felel meg a felsorolt feltételek valamelyikének – legyen az a külső behatásokkal szembeni ellenálló képesség, vagy a felhasznált alapanyagok -, akkor abban az esetben egyáltalán nem is hozható forgalomba az adott termék, mindez a környezeti ártalmak bekövetkezését hivatott megelőzni, csökkenteni, és visszaszorítani.

Ezen alapelv rögzíti a fogyasztók és a gyártók szimbiózisát, melyet akképpen is megfogalmazhatunk, hogy a törvény által foganatosított kötelezettségek teljesítésében a termék, majd pedig az abból származó hulladék teljes életciklusában együtt kell működniük az érintett feleknek.

Az alapelvekből levonható következtetés kapcsán elmondható, hogy a hulladékgazdálkodás hatékonysága nem csupán annak hierarchikus rendszerében rejlő gondosan felépített lépések sorozatában rejlik, hanem a fogyasztó és gyártó szoros

¹⁶ BARANYAI Gábor: Paradigmaváltás az európai hulladékjogban? – Észrevételek a kiterjesztett gyártói felelősség intézményesüléséhez, Európai Tükör, Archívum 21. évf. 21. 3. szám, 2018, <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/eumirror/article/view/1151/465> (A megtekintés ideje: 2024.10.22.)

szimbiózisában, melyekről elmondható, hogy egyik a másik nélkül nem lenne képes funkcionálni.

Ezen két aspektus szerves részét képezi a hulladékgazdálkodás elemeinek is, melyek az említett tényezőket összefoglalva a hulladékok keletkezésének megelőzése, a keletkezett hulladékok veszélyességének csökkentése, azok típus szerinti gyűjtése és hasznosítása, valamint a már nem hasznosítható hulladékok megfelelő módon történő ártalmatlanítása.

4. A hatósági eljárás a hulladékgazdálkodásban, különös tekintettel a hulladékgazdálkodási engedélyre

A hulladékgazdálkodás során realizálódó hatósági eljárásban – mint minden más hatósági eljárásban – az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvény (a továbbiakban: Ákr) előírásai lesznek az irányadóak.

Az előírásokhoz és más hatósági eljárásokhoz képest a hulladékgazdálkodás során megvalósuló eljárások annak tekintetében mutatnak eltérést, hogy az ügyfél a kapcsolattartás formáját nem választhatja meg, illetve a hiánypótlási felhívás teljesítésének határideje legfeljebb 15 nap.

Az eltéréseket követően a hulladékgazdálkodási engedély kerül a vizsgálat tárgyává. Hulladékgazdálkodási engedély előre meghatározott időre bocsátható ki, melyet a környezetvédelmi hatóság biztosít legfeljebb öt évre. A hulladékgazdálkodási engedélyekről, valamint az engedély birtokosainak adatairól a környezetvédelmi hatóság nyilvántartást vezet. A nyilvántartásban rögzített adatokat, valamint nyilvántartott engedélyeket módosíthatja vagy visszavonhatja.

„Hivatalból eljárva vagy kérelemre induló eljárás esetén a környezetvédelmi hatóság a hulladékgazdálkodási engedélyt korábbi módosításaival együtt egységes szerkezetbe foglalja. Kérelem esetén a kérelem előterjesztője külön jogszabályban meghatározott igazgatási szolgáltatási díjat fizet.”¹⁷

A kérelem tárgyában elmondható, hogy a környezetvédelmi hatóság a hulladékgazdálkodási engedély iránti kérelmet *„elutasítja, illetve a nyilvántartásba vételt megtagadja, ha a hulladékgazdálkodási tevékenység során alkalmazni tervezett művelet nem felel meg a jogszabályokban foglaltaknak, vagy az nem áll összhangban azzal a törvényi előírással, hogy a hulladékgazdálkodási tevékenységet az emberi egészség veszélyeztetése és a környezet károsítása nélkül úgy kell végezni, hogy az ne jelentsen kockázatot a környezeti elemekre, ne okozzon lakosságot zavaró (határértéket meghaladó) zajt vagy bűzt, és ne befolyásolja hátrányosan a tájat, valamint a védett természeti és kulturális értékeket.”¹⁸*

Ennek kapcsán is nevesítésre kerültek a korábban elemzett Hulladéktörvényben fogantatosított konjunktív feltételek, melyeknek való nem megfelelés ellehetetleníti az engedélyre és ezzel együtt a nyilvántartásba vételre való feltétel lehetőségét.

Továbbá kizáró feltételként funkcionál az, ha valaki, aki a hulladékgazdálkodási engedély vagy minősítési engedély iránti kérelem benyújtásakor az önkormányzati vagy állami adóhatósággal szemben köztartozás terheli.

Fontos továbbá megemlítenünk, hogy az engedélyezési eljárás során megvalósuló ügyintézési határidő ötvenöt nap, melyből következik ezen eljárás komplexitása, hiszen

¹⁷ BIHARI Ákos: Környezetvédelem és hulladékgazdálkodás, Hatósági eljárás a hulladékgazdálkodásban – néhány különös szabály ismertetése, 2020.07.16., <https://www.jogado.hu/hatosagi-eljaras-a-hulladekgazdalkodasban-nehany-kulonos-szabaly-ismertetese/> (A megtekintés ideje: 2024.07.14.)

¹⁸ Uo.

rengeteg feltételt kell vizsgálni, melyek lehetnek egyaránt alanyi és tárgyi feltételek is. Az ügyintézés határideje ötven nap is lehet a veszélyes hulladékkal kapcsolatos egyes tevékenységek részletes szabályairól szóró 225/2015. (VIII. 7.) Korm. rendelet alapján. Láthatjuk, hogy a törvény kategorikus csoportosítást is alkalmaz.

5. A hulladékgazdálkodási engedély tartalmi elemei

A hulladékgazdálkodási engedély iránti kérelem kapcsán fontos megemlítenünk, hogy a korábban hivatkozott alanyi és tárgyi elemeken túl a kérelmezőnek eleget kell tennie a kérelmet érintő tartalmi elemeknek, melyeket a 439/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet a hulladékgazdálkodási tevékenységek nyilvántartásba vételéről, valamint hatósági engedélyezéséről szóló kormányrendelet szabályoz. Mindezek alapján a környezetvédelmi hatóság által kiállított hulladékgazdálkodási engedélynek tartalmaznia kell a következő adatokat: az engedélyes azonosító adatait [név, cím, KÜJ- és KTJ-azonosítók]; a hulladék(ok) fajtáját, mennyiségét, típusát; az engedélyezett hulladékgazdálkodási tevékenység megnevezését; a hulladékgazdálkodási tevékenységi területet; a bevezetendő biztonsági és elővigyázatossági intézkedésekre vonatkozó követelményeket; az engedély időbeli hatályát.

A fentebb részletezett tartalmi elemek elengedhetetlenek a kibocsátandó engedély tekintetében. Az engedély kibocsátásán túl a környezetvédelmi hatóság fontos elengedhetetlen feladataként közhiteles nyilvántartást vezet.

6. A minősítési eljárás

A minősítési eljárás egy kifejezetten lényeges eljárás, mint ahogy a korábban említett 225/2015. (VIII. 7.) Korm. rendelet is szabályozza. A minősítési eljárásra abban az esetben kerül sor, ha az engedélyt kérő – a törvény értelmében – olyan hulladékkal végez hulladékgazdálkodási tevékenységet vagy olyan hulladék tulajdonosa, mely a 225/2015. (VIII. 7.) Korm. rendelet 15. §-ának (1) bekezdésében feltüntetett pontok valamelyikének megfelel. A minősítési eljárás nem csupán e tekintetben tér el a korábban részletezett eljárástól, hanem a tartalmi elemek is lényegesen különböznek. Úgy is fogalmazhatnánk, hogy a tartalmi elemek azonosulnak a minősített hulladékkal, hiszen annak mennyisége, külső megjelenése és halmazállapota is jelen kell, hogy legyen.

„A környezetvédelmi hatóság minősítési engedélyt csak annak a hulladékgazdálkodási engedéllyel rendelkező gazdálkodó szervezetnek adhat, amelyben az állam, a települési önkormányzat vagy a települési önkormányzatok társulása a szavazatok többségével tulajdoni hányada alapján közvetlenül vagy közvetve rendelkezik, és a társaság tulajdonosaként jogosult arra, hogy a vezető tisztségviselők és a felügyelőbizottság tagjai többségét megválassza vagy visszahívja.”¹⁹

A környezetvédelmi hatóság a minősítési eljárás során annak érdekében, hogy megalapozott döntést hozhasson a „hulladékbirtokostól, a hulladék gyűjtőjétől, szállítójától, közvetítőjétől, kezelőjétől és a közszolgáltatótól, valamint a melléktermék gyártójától, felhasználójától, forgalmazójától jogosult tájékoztató adatot, összefoglalót, igazolást, jelentést kérni.”²⁰ Az említett szereplőket a környezetvédelmi hatóság ellenőrzés alatt tartja és bármilyen jogsértés realizálódása esetén fellép.

Az ellenőrzés széleskörű, hiszen kiterjed az átvett, összegyűjtött, valamint elszállított hulladékokra, azok mennyiségére, tulajdonságaira, eredetére és rendeltetési helyére egyaránt.

¹⁹ Uo.

²⁰ Uo.

7. A reprezentatív mintavétel

Egy szintűgy fontos, a megalapozott döntést elősegítő eljárási cselekmény a reprezentatív mintavétel. A reprezentatív mintavétel definiálása a kutatás relevanciájában elengedhetetlen. A reprezentatív mintavétel a részleges adatgyűjtési módszerek, eljárások egyike.

”Az adatgyűjtés során a sokaságnak csak egy kiválasztott részét figyeljük meg, amely részben a mintába került elemek ugyanolyan arányban vannak jelen, mint az alapsokaságban, azaz a minta bizonyos szempont(ok) szerint hűen letükrözi az alapsokaság jellemzőit. A valószínűségi (véletlenül alapuló) mintavételi eljárások alkalmazása eredményezi a reprezentativitást, ami lehetővé teszi az eredmények általánosíthatóságát és az alapsokaságra vonatkozó statisztikai következtetések megfogalmazását. A mintavételes eljárás a teljes körű adatgyűjtésekkel szemben kevésbé idő- és költségigényes. A mintavétel során fellépő hibák (véletlen hiba) nagysága számszerűsíthető, amivel növelhető az elemzés, azaz a következtetések levonásának megbízhatósága.”²¹

Ahogy arról a kormányrendelet 16. §-ának (1) bekezdése rendelkezik, a minősítés tárgyát képező hulladékból reprezentatív mintát kell venni, mely mintavételt az ezen feladat elvégzésére akkreditált laboratórium végezheti el.

A rendelet megfelelően levezeti a mintavételi eljárás folyamatát, melynek eredményeképpen a mintát három részre osztják. A felosztott részek közül egy mintarészt kap a hulladékbirtokos, a másik kettő mintarész pedig a laboratóriumnál marad. A laboratóriumnál maradt kettő mintarészből az egyik a mérések elvégzésére szolgál, míg a másik a későbbi bizonyítás érdekében megőrzésre kerül. A rendelet a megőrzés idejét is említi, mely legalább a minősítési eljárás befejezéséig kell, hogy tartson. Az eljárás, azaz a mintavétel lefolytatása során fontos, hogy a hulladékbirtokos jelen legyen, nélküle ezen eljárási cselekmény a rendelet értelmében nem eszközölhető.

A mintavétel elvégzése fontos keretszabályok által előírtan kell, hogy megtörténjen. A rendelet egyfajta sorrendiséget állít fel azzal, hogy meghatározza - első körben a nemzeti szabvány az irányadó vagy az azzal egyenértékű műszaki megoldás - ennek hiányában az Európai Szabvány (EN) vagy a Nemzetközi Szabványosítási Szervezet (ISO) által meghatározott előírások. A mintavételről, illetve annak körülményeiről jegyzőkönyv készül. A minősítési eljárás során be kell szerezni a hulladékgazdálkodásért felelős miniszter által normatív utasításban létrehozott Hulladékminősítő Bizottság szakvéleményét.

A felvázolt lényeges jellegzetességekből láthattuk, hogy ezen eljárás igen komplex, bonyolult és rendkívül fontos, hiszen kimagasló jelentőséggel bírnak a minősíteni kívánt hulladék attribútumai, valamint hazai szabályozás hiányában az irányadó uniós vagy nemzetközi norma.

8. A Galván - üzem ügy

A Miskolci Törvényszék joggyakorlatában 2021-ben bírálták el az általunk elnevezett Galván-üzem ügyet alperessel szemben, hulladékgazdálkodási kötelezés tárgyában hozott közigazgatási határozattal szembeni közigazgatási perben.

A bíróság indokolásában részletesen szemlélte a tényállást, amely során kiderült, hogy felperesek közös tulajdonában, ajándékozás jogcímén szerzett ingatlan helyeződik a per középpontjába. 1997 és 2015 között működő üzem utolsó székhelye ezen ingatlanon volt,

²¹ GYÖRFYNÉ Kudoka Andrea: Reprezentatív mintavétel, <https://lexikon.uni-nke.hu/szocikk/reprezentativ-mintavetel/> (A megtekintés ideje: 2024.08.27.)

amelynek főtevékenysége a galvanizálás technológiájához kapcsolódó fémfelületkezelés volt. 2020-tól az ingatlan újabb tulajdonosa felperesi érdekelt volt, adásvételi szerződésükben rögzítésre került, hogy az ingatlanon galvánüzemből származó hulladékok találhatóak, amelyről az új tulajdonosnak tudomása van.

A Nemzeti Adó-és Vámhivatal alperest arról tájékoztatta, hogy az ingatlanon, illetve a volt galvánüzem területén szakszerűtlenül tárolt vegyi anyagokat találtak. Alperes megállapította, hogy a telephelyhez tartozóan növényzettel sűrűn benőtt területen is műanyag zsákokba csomagolt iszapszerű anyag található, amelynek hozzávetőleges becslése 200 m³ volt, majd ezt követően hivatalból közigazgatási hatósági eljárást indított, amelyről később tájékoztatta a felpereseket. A lefolytatott bizonyítási eljárás alapján megállapítható volt, az ingatlanon 1/2, 1/2 arányban a felperesek hulladékbirtokosnak minősülnek.

Alperes határozatával a felpereseket hulladékbirtokosi intézkedések megtételére kötelezte, amelynek keretében a hulladék szelektálására, nyilvántartására, veszélyes és nem veszélyes hulladékok átvételére jogosult szervezetek átadására, az elszállítás bejelentésére, dokumentálására, földtani közegből és a felszín alatti vizekből történő mintavételre jogosult. Megállapította továbbá, hogy a hulladékok, különösképpen a veszélyes hulladékok megfelelő műszaki védelem nélkül történt elhelyezése veszélyezteti a környezetet, ezért intézkedések megtételére van szükség.

Felperesek az alperesi határozattal szemben keresetet terjesztettek elő, amelyben kérték a határozat megsemmisítését és alperes perköltségben történő marasztalását. A Hulladéktörvény 61. § (3) bekezdése alapján mentesülési jogukkal kívánnak élni, hiszen nem ők a hulladékbirtokosai, a hulladék termelőjeként és birtokosaként a volt üzemet jelölték meg az általuk lefolytatott kutatás alapján szabálytalanul helyezték el a hulladék mennyiségét. Továbbá hivatkoztak arra is, hogy az ingatlan 2020-ban felperesi érdekelt részére értékesítették, így a határozat meghozatalakor sem tulajdonosai, sem pedig birtokosai nem voltak a hulladéknak.

Alperes védiratában kérte a kereset elutasítását, megalapozatlannak tartotta a felperesek keresetét, a hulladékbirtoklás tényét a felperesek nem cáfolták. Kifejtette, hogy a felperesek jogellenesen kívántak megszabadulni hulladékgazdálkodási kötelezettségük alól az ingatlan értékesítése során.

A bíróság kiemelte, hogy a Hulladéktörvény 84. § (1) bekezdése szerinti jogszabályban meghatározottak teljesítése érdekében a hatóság a hulladékbirtokost, a hulladék tulajdonosát, illetve a környezethasználót kötelezi a jogsértő állapot megszüntetésére. Jelen esetben az alperes közhiteles nyilvántartásból általa lekérdezett ingatlan tulajdonosaival szemben alkalmazott hulladékgazdálkodási kötelezést. Kiemelte továbbá, hogy a Hulladéktörvény rendelkezései alapján az ingatlanon elhagyott hulladék kezelésének kötelezettsége továbbra is a hulladék tulajdonosát, ha annak személye nem állapítható meg, ellenkező bizonyításig az ingatlan tulajdonosát terheli.

A Kúria a Kfv.VI.37.160/2018/8. számú döntésében hangsúlyozta, hogy a Hulladéktörvény 61. §-a a jogellenesen elhelyezett hulladék elszállításának és kezelésének felelősségi szabályait többlépcsős, konkrét és kógens szabályozással határozza meg.

Az elszállítás és kezelés kötelezettsége a hulladék tulajdonosát vagy korábbi birtokosát terheli, amennyiben ennek nem tesznek eleget, úgy az ingatlanhasználót terheli a kötelezettség. A Hulladéktörvény alapján a felelősség alóli mentesülést két konjunktív feltételhez köti, elsőként a jogellenes hulladékkezelő személyét az ingatlanhasználónak beazonosításra alkalmas módon kell megneveznie, továbbá a jogellenesség tényét bizonyítania szükséges vele szemben.

A bíróság a Hulladéktörvény 61.§ (3) bekezdése szerint, a Kúria általi szempontok alapján, továbbá az ágazati és eljárási szabályok alapján vizsgálta, hogy valóban tekinthető-e

mentesülési oknak a felperesek által megjelölt galván üzem, amely 1997-ben véglegesen felszámolás alá került.

Arra a megállapításra jutott a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 78. § (4) bekezdése alapján, *miszerint a megelőző eljárás idején fennálló, de a megelőző eljárásban nem értékelt tényre, körülményre a felperes vagy az érdekelt akkor hivatkozhat, ha azt a megelőző eljárásban a közigazgatási szerv arra való hivatkozása ellenére nem vette figyelembe, azt önhibáján kívül nem ismerte, illetve arra önhibáján kívül nem hivatkozott.*

A perbeli esetben az alperes hivatalból indított eljárásáról a felpereseket értesítette, akik éltek iratbetekintési jogukkal is, azonban az alperes felé semmilyen módon nem jelezték, hogy a perbeli üggyhöz hasonló szennyeződések a gyár tevékenységével állnak összefüggésben, így a megelőző eljárásban nem értékelt tényre, körülményre nem lehet hivatkozni. A Kfv.IV.37.201/2020/6. szám alatti döntésében a bíróság rámutatott arra, hogy a felek között a folyamatos és kölcsönös információmegosztás kiemelt jelentőségű.

A felpereseknek a Kp. és az Ákr. szabályain túl az alapelvi szinten megkövetelt jóhiszemű eljárás elve alapján a közigazgatási eljárás során kellett volna megnevezniük a települési gyárat és tájékoztatni az alperest az adásvételi szerződés megkötéséről, azonban ez nem történt meg. A társaság korábbi vezető tisztségviselőjéhez kötődő hozzátartozóiként a felperesek, mint az ingatlan tulajdonosai megtalálhatóak ezen időszakban.

A bíróság továbbiakban kifejtette, hogy a Hulladéktörvény 61.§ (3) bekezdése alapján, az ingatlan tulajdonosának az ingatlanon található hulladékért a felelőssége egyértelműen fennáll.

A mentesülés érdekében beazonosításra alkalmas módon meg kell jelölni az ingatlanon hulladékot elhelyező személyét. Illetve a szennyező fizet elvéből²² az is következik, hogy azért szükséges megnevezni a hulladék korábbi tulajdonosát, hogy a hulladékkezelési kötelezettség őt terhelje. Jelen esetben egy megszűnt gazdasági társaság ezen elvárásnak nem tesz eleget, vele szemben a jogellenesség megállapítása nem lehetséges. Kiemeli azt is, hogy hosszú ideig amíg a felperesek tulajdonosok voltak, semmilyen módon nem intézkedtek a hulladék ártalmatlanításáról.

Mindezeket összegezve a bíróság a Kp. 78.§ (4) bekezdésében foglaltak alapján a szakértő kirendelését is mellőzte, önhiba hiányára a perben érdemi nyilatkozatot nem terjesztettek elő, így nem találta megalapozottnak a felperes kereseti kérelmét. A felperesek adásvételi szerződés megkötésével hiába próbáltak megválni a hulladéktól, azonban a hulladékbirtokost terhelő kötelezettségük alól nem mentesültek, hiszen nem a Hulladéktörvény 31.§-ában előírt módon tették meg ezt. A Hulladéktörvény 61. § (1) bekezdésének második fordulata rögzíti:

„nem mentesül a hulladék birtokosára, illetve tulajdonosára vonatkozó szabályok alól az, aki a birtokában, illetve tulajdonában lévő hulladéktól nem az e törvényben meghatározott kötelezettségek teljesítésével válik meg.”

Ezen jogértelmezést támasztja alá az alperesi határozat meghozatalát követően hatályba lépett Hulladéktörvény módosítása is, amelynek 1/A.§-a kimondja:

(1) Tilos a hulladékot felhalmozni, a gyűjtés, a szállítás, a kezelés szabályaitól eltérő módon elhagyni, ellenőrizetlen körülmények között elhelyezni és kezelni.

(2) Hulladék tulajdonjogát másra átruházni jogszabály szerinti feltételekkel lehet. A feltételeknek nem megfelelő hulladék átadás, átruházás nem eredményez tulajdonváltást, a hulladék eredeti tulajdonosa és az átvevő birtokos egyetemlegesen felelős a hulladék kezelésért.

²² Erről lásd még: CSÁK Csilla: A „szennyező fizet” elv értelmezése és alkalmazása a hulladékgyűjtésben, Miskolci Jogi Szemle 2014/1., 16–32.

(3) *Hulladék tulajdonjogával felhagyni nem lehet.*

A bíróság a ténybeli és jogi indokok eredményeként a felperesek keresetét elutasította a Kp. 88. § (1) bekezdése a) pontja alapján.

9. A PAPEX ügy

A felvázolni kívánt jogeset középpontjában egy engedély nélkül megvalósított hulladéklerakási tevékenység áll, mely során az alperes egy, a tulajdonát nem képező ingatlanra rakott le (pontosabban azon ingatlant „töltötte fel”) hulladékot, mely magában foglalt betont, téglamaradékokat, maltert, cserép törmelékeket, valamint kerámia maradványokat. Mindezen elemek keverékét helyezte le engedély nélkül az adott ingatlanra.

A PAPEX kereskedelmi és szolgáltató kft. ezen ügy során, mint felperes terjesztett elő azonnali jogvédelem iránti kérelmet.

Az ügy részletes ismertetése előtt fontos az azonnali jogvédelem iránti kérelem definícióját meghatározni. Az azonnali jogvédelem, mint jogintézmény célja, hogy a közigazgatási perben hozandó bírósági ítélet jogerőre emelkedése előtt az azonnali jogvédelem iránti kérelmet előterjesztő fél előadhassa indokait a bíróság gyors intézkedését kérve. A kérelem alapján a bíróság 15 napon belül megvizsgálja, hogy a közigazgatási cselekmény, vagy az azzal előidézett helyzet közvetlenül fenyegeti-e hátránnyal a kérelmezőt; indokolt-e a kialakult helyzet fenntartása, vagy szükséges-e a kialakult vitás helyzet ideiglenes rendezése.”²³

*„Amennyiben az előadott indokok alapján valószínűnek tűnnek a kérelmező által előadottak, a bíróság még a jogvita végleges rendezése előtt, legfeljebb a végleges döntés meghozataláig intézkedik, hogy további hátrány ne következzen be, illetve addig is a felekre kötelező erővel rendezi a kialakult jogi helyzetet.”*²⁴

Ahogy az korábban említésre került, jelen jogeset tekintetében a felperes azonnali jogvédelem iránti kérelmet terjesztett elő annak érdekében, hogy az alperes a feltöltésre használt hulladékot adja neki át, hiszen vele ellentétben az alperes erre nem rendelkezett a szükséges engedéllyel.

Az alperes a felperes kérelmére válaszul halasztó hatály elrendelését kérte, melyet 3 aspektussal igyekezett alátámasztani, melyek a következők voltak: (1) Az intézkedés költségei méltánytalan helyzetet eredményeznének. (2) Egyébként is esztétikusan van elrendezve. (3) Valamint nem utolsó sorban az árvíz elleni védekezéshez is hozzájárul, miképpen segíti azt.

Az ügy vonatkozásában irrelevánsak az alperes által felsorakoztatott tények, hiszen a hangsúly az engedély hiányán van, ugyanis a lerakott hulladék által megvalósított területrendezésre nem volt engedélye az alperesnek, mindazonáltal a „feltöltésre” sem.

A felperes továbbá előadta, hogy a választott időpont sem megfelelő, hiszen az őszi csapadékos időjárás a lerakott hulladékkal párosítva előre nem látható következményeket eredményezhet. Mindezek mellett az ingatlanon történő törmelék elterítése az alperes által az ingatlan tulajdonosának beleegyezése nélkül valósult meg.

Az ügy bonyolultsága és témája indokoltá tette a környezetvédelmi hatóság bevonását. A feltöltésre használt hulladékok a környezetvédelmi hatóság jegyzőkönyve alapján föld építési – bontási hulladékot tartalmaztak, ezek mennyisége a térfogat 50%-ára tehető az ingatlan középső szakaszán. Ezen hulladékok útfelújítás során keletkeztek, melyek eredeti funkciójukat elvesztették, mert arra őket már nem tudták újra felhasználni.

²³ Rendhagyó törvényházi szeminárium a közigazgatási perrendtartásról, https://birosag.hu/sites/default/files/iii_resz_az_azonnali_jogvedelem.pdf (A megtekintés ideje: 2024.08.27.)

²⁴ Uo.

Azon tényező, hogy ezek újbóli felhasználásra nem alkalmazhatóak eredményezi hulladékká válásukat. Mindezekon túl a felhasznált hulladék súlya meghaladta a 20 tonnát, mely már a küszöbérték.

A környezetvédelmi hatóság kimondta, hogy ha a küszöbértéket meghaladja, köteles azt az adott személy elkülönítetten kezelni, gyűjteni, amíg azt a hulladékkezelőnek (engedéllyel rendelkező, az adott hulladék kezelésére feljogosított illető) át nem adja. Továbbá kiemelésre került az átadás tekintetében, hogy annak vagy a keletkezés helyén kell megvalósulnia vagy pedig a hulladékkezelő létesítményében kell, hogy a folyamat végbe menjen. Jelen ügy relevanciájában egyik eshetőség sem realizálódott a gyakorlatban.

Mindezeket illetően a bíróság a felperes javára elmarasztalta az alperest számos szabály megsértése és engedélyköteles tevékenység engedély nélküli folytatása miatt.

10. A hulladékgazdálkodási hatóságok hierarchiája

A közigazgatási hatósági eljárásokban eljáró hulladékgazdálkodási hatóságok jól elkülöníthető szintekre tagolódnak. A Kormány hulladékgazdálkodási hatóságként a vármegyei kormányhivatalokat (országos és területi hulladékgazdálkodási hatóságok) és a miniszter által kijelölt szervezeti egységet (minisztériumi hulladékgazdálkodási hatóságot) jelölte ki²⁵.

A minisztériumi hulladékgazdálkodásért és annak felügyeletéért felelős tagja az energiaügyi miniszter Magyarországon. A miniszter az általa kijelölt szervezeti egységek, főosztályok útján látja el a hatóság feladatait, ahol a szakmai irányítást a miniszter gyakorolja az országos hulladékgazdálkodási hatóság (Pest Vármegyei Kormányhivatal) és a területi hulladékgazdálkodási hatóságok (vármegyei kormányhivatalok) fölött. Továbbá a szakmai irányításon túl felügyeleti szervként is eljár az országos és területi hulladékgazdálkodási hatóság hatáskörébe tartozó közigazgatási hatósági ügyekben az Ákr. alapján. Feladatellátása során több kiemelkedő szerepkört is betölt:

„A miniszter

- a) meghatározza a hulladékgazdálkodás országos céljait,*
- b) meghatározza a hulladékgazdálkodás fejlesztésének irányait,*
- c) megállapítja a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási résztvevőknél az ellátásért szedhető közszolgáltatási díjat és a hulladékgazdálkodási intézményi résztvevőknél az ellátásával összefüggő díjat,*
- d) ellátja a körforgásos gazdaságra való áttéréshez kapcsolódó szakmapolitikai feladatokat,*
- e) ellátja a hulladékgazdálkodás ágazati, szakmapolitikai felügyeletét,*
- f) ellátja az elhagyott hulladék felszámolására vonatkozó jogszabályokban meghatározott feladatok koordinációját.”²⁶*

Az országos hulladékgazdálkodási hatósági feladatokat jogszabályban meghatározott esetben a Pest Vármegyei Kormányhivatal látja el. Feladatkörében vezeti többek között az újrahasználatos csomagolószerek, a gyártók, és a forgalmazók által létrehozott, megbízott közvetítők nyilvántartását. Abban az esetben, ha több területi hulladékgazdálkodási hatóság illetékességét érinti a tevékenység, az országos illetékességű hulladékgazdálkodási hatóságnak kötelessége az engedély kiadása. Részt vesz az Országos Hulladékgazdálkodási Terv és az Országos Megelőzési Program előkészítésében. Végezetül fontos megemlíteni, hogy

²⁵ 124/2021. (III. 12.) Korm. rendelet a hulladékgazdálkodási hatóság kijelöléséről, 1–3. §.

²⁶ 2012. évi CLXXXV. törvény a hulladékról 32/A. § (1) bek.; Magyar Állami Környezetvédelem Hivatalos Honlapja: Hulladékgazdálkodási hatóságok, <https://xn--knyezetvedelem-jkb3r.hu/hulladeggazdalkodasi-hatosagok> (A megtekintés ideje: 2024.09.08.)

koordinálja az előírásokra vonatkozó iskolarendszeren kívüli hatósági jellegű képzés tartalmi követelmények kialakítását, továbbá vizsgáztatás szakmai felügyeletét is.

A területi hulladékgazdálkodási hatóságok képviselik a harmadik szintet, amelyek illetékessége a székhelyük szerinti vármegyére terjed ki, azzal az eltéréssel, hogy a Pest Vármegyei Kormányhivatal illetékessége Pest vármegyére és Budapest fővárosra terjed ki. Minden vármegyének hulladékgazdálkodási hatósága részt vesz az engedélyezési eljárásban, illetve az ügyek lefolytatásában, (hulladékgazdálkodással kapcsolatos engedélyezési és felügyeleti eljárások, valamint az illegálisan elhagyott vagy elhelyezett hulladékok felszámolásának ügyében indított eljárások). Kiemelkedő jelentőséggel bír a Baranya Vármegyei Kormányhivatal, ugyanis a hatósági feladatok mellett országos illetékességgel ellátja az *atomenergia alkalmazása során a levegőbe és vízbe történő radioaktív kibocsátásokról és azok ellenőrzéséről* szóló 15/2001. (VI. 6.) KöM rendelet szerinti kiemelt létesítményekkel összefüggő hatósági feladatokat.²⁷

11. A hulladékgazdálkodás, mint Uniós probléma

A kutatás jelen szegmensét érintően egyfajta Európai Uniós kitekintést szeretnénk felvezetni, melynek középpontjában a hulladékgazdálkodást érintően, annak különböző aspektusaira koncentráltan létrehozott uniós szintű terveket vázolnánk fel.

A hulladékgazdálkodás tekintetében is fontos megemlíteni, hogy a tagállamok belső nemzeti jogszabályai igen eltérően rendezik a hulladékgazdálkodás rendszerét és jogszabályi környezetét.

„Mindezek ellensúlyozása érdekében az EU kidolgozott egy hulladékkezelési hierarchiát, amely első körben a megelőzésre és az újbóli felhasználásra összpontosít, ezzel „második esélyt” adva a termékeknek. Ezt követi az újrahasznosítás és komposztálás, illetve a hulladékégetés, amellyel elektromos energia nyerhető. A környezet és az egészségünk számára is legkárosabb megoldás a hulladéklerakás, ugyanakkor ez a legolcsóbb”²⁸

Fontos megjegyeznünk, hogy egy korábban készült uniós kimutatás szerint meglehetősen, hogy az egy főre jutó hulladék mennyisége nőtt, ugyanakkor azt is figyelembe kell vennünk, hogy annak kezelési módja nagy mértékben javult és fejlődött. A fejlődés abban figyelhető meg, hogy az újrahasznosítás és a komposztálás nőtt, miközben a hulladéklerakók száma csökkent.²⁹

Ennek vonatkozásában ismertetésre kerül egy az Európai Unió által készített kimutatás:

Országok	Keletkezett települési hulladék (kg/fő – 2021)	A települési hulladék újrahasznosításának és komposztálásának aránya (2021)	A hulladéklerakók aránya (a főbb ásványi hulladékok nélkül) (2020)
Ausztria	834	62,3%	9%
Luxemburg	793	55,3%	9%
Dánia	786	34,3%	1%
Belgium	759	53,3%	3%
Németország	646	71,1%	9%
Ciprus	644	15,3%	52%

²⁷ Uo.

²⁸ Hulladékkezelés az EU-ban: trendek és statisztikák (infografika), <https://www.europarl.europa.eu/topics/hu/article/20180328STO00751/hulladekkezeles-az-eu-ban-trendek-es-statisztikak-infografika> (A megtekintés ideje: 2024.09.19.)

²⁹ Uo.

Írország	633	40,8%	18%
Málta	611	13,6%	73%
Finnország	609	37,1%	7%
Csehország	570	43,3%	27%
Franciaország	561	45,1%	22%
Görögország	524	21,0%	60%
Hollandia	515	57,8%	2%
Portugália	514	30,5%	46%
Szlovénia	511	30,5%	6%
Szlovákia	496	60,0%	31%
Olaszország	487	48,9%	15%
Litvánia	480	51,4%	17%
Spanyolország	472	44,3%	43%
Lettország	461	36,7%	25%
Horvátország	446	44,1%	34%
Svédország	418	31,4%	8%
Magyarország	416	34,9%	35%
Bulgária	408	65,5%	73%
Észtország	395	30,3%	83%
Lengyelország	362	40,3%	11%
Románia	302	11,3%	51%

13.1. táblázat: Eurostat (env_wasmun, Env_Wasoper), Európai Bizottság

„A hivatkozott statisztika vonatkozásában megállapítható, hogy 2018 és 2021 között növekedett az egy főre eső hulladéktermelés Európában, ugyanakkor a tagállamok vonatkozásában egymástól különböző trendek figyelhetők meg. Míg a legtöbb tagállamban nőtt az egy főre jutó települési hulladék mennyisége, addig Máltán, Cipruson, Spanyolországban és Romániában csökkent.”³⁰

Abszolút értékben az egy főre jutó települési hulladék Ausztriában, Luxemburgban, Dániában és Belgiumban volt a legmagasabb, míg Spanyolországban, Lettországban, Horvátországban és Svédországban volt a legalacsonyabb. Konklúzióként pedig azon megállapítást tehetjük, hogy a gazdagabb államok általánosságban véve több hulladékot termelnek.³¹

„Európában a kommunális hulladék 49,6%-át komposztálták vagy hasznosították újra 2021-ben, ez 3,6 százalékpontos növekedés 2017-hez képest.

Az EU 2030-ra 60%-os célt tűzött ki a települési hulladék újrafelhasználására és újrahasznosítására. Németország, Bulgária, Ausztria és Szlovénia már elérte vagy túllépte ezt a 60%-os célt. A hulladékgazdálkodás gyakorlata mára már szinte teljesen eltűnt az olyan országokban, mint Belgium, Hollandia, Svédország, Dánia, Finnország, Németország és Ausztria. Itt az újrahasznosítás mellett hulladékégetést alkalmaznak. Litvánia, Lettország, Írország, Olaszország, Franciaország, a Cseh Köztársaság, Szlovákia és Lengyelország szintén égetést alkalmaz, és hulladékuk egyharmadát vagy kevesebbet hulladéklerakókba szállítják.”³²

³⁰ Uo.

³¹ Uo.

³² Uo.

12. Összegzés

Összegzésképpen elmondható, hogy az urbanizációnak és a nagy mértékben végbemenő, minden téren realizálódó fejlődésnek köszönhetően a hulladékok káros hatásai elleni védekezés jelentősége nagy mértékben megnőtt, mely a környezetgazdálkodás egyik meghatározó célkitűzésévé vált. A bírói joggyakorlat tekintetében is tökéletesen megjelenik a hulladékgazdálkodás jelentősége és kimagasló szerepvállalása.

Elmondható, hogy a jogrendszer kiforrott, ugyanakkor folyamatosan progresszíven fejlődik a hulladékgazdálkodás tekintetében, mely nemzeti szabályozásra nagy mértékű befolyást gyakorol az Európai Unió.

A hulladékgazdálkodás természetesen nem csupán az esztétikai és látképi kérdések tekintetében jelentős, hanem ahogyan az korábban említésre került, a káros hatások megelőzése, enyhítése vagy éppen megszüntetése tekintetében is.

Fontos ezen a téren is a társadalmi tudatosság, a fenntartható fejlődés, vagyis hogy az utókor, azaz a jövő generációinak biztos alapokon nyugvó, egészséges és életre alkalmas környezetet biztosítsunk.